

Razmisleki o vzponih v gore in občutenja gora - so veliko več od samega podviga, gre tudi za dožemanje sveta in nas v njem

Veličina gora: na vrhu ne potrebuješ ničesar, a dobiš vse

Petra Lesjak Tušek

Sedim na vrhu Grintovca in opazujem slovo dneva, izpoveduje svoje doživljanje gora Matjaž Šerkezi, strokovni sodelavec pri **Planinski zvezi Slovenije**. Tako podeli izkušnjo, s katero poetično zabjame več razsežnosti odgovora na vprašanje, (za)kaj nas vleče v gore in zakaj nas njihova mogočnost prevzame. "Rdeče rumeno sonce počasi tone za gorsko silhueto, ki postaja vse bolj siva in brezbarvna. Skozi majhno okno grebena Kočne švigne poslednji žarek toplote in me nežno poboža po licu. 'Zdrži,' mi pravi, 'kmalu se vidiva.' Ko njena 'roka' spolzi z mojega lica in izgine za obzorjem. Objame me črna noč. Zebe me, v pljuča mi vdira leden zrak. Svet okrog mene postane neznan. Nadenem si naglavno svetilko in po kot nož ostrem grebenu sestopam v dolino. Iščem markacijo, edino upanje, travno bilko, da sem na pravi poti. Posamezne jeklenice me počasi vodijo v krnico. V nosnih brbončicah se njih vonj po kovini meša s kapljicami vlage, ki se nabirajo na belih dlavicah, spolzijo po koži in izginejo med ustnicami. Osamljen sem, strah me je, zebe me, pred mano pa v črni noči

negotov svet, ki me pelje v neznano ... A tisti žarek, ki se je na vrhu Grintovca ljubil z mano, me žene naprej. Sem kot Odisej, ki se pogumno bori s Polifemom, da bo nekoč lahko znova objel svojo izbranko. Pogumen sem, preudaren sem, tolaži me misel na ... In potem jutro, izza Karavank najprej sramežljivo in čisto počasi pokuka škrlatna barva. Nemo zrem, očaran nad njeno lepoto. Čakal sem jo dolgo noč, čakal v negotovosti, čakal v strahu ... želel, hrepenel sem po njej, boril sem se z ostrim mrazom, ki je paral moje telo in ga hotel uničiti, izžeti vsako celico; se boril še za en pogled, še za en poljub toplote žarka, ki se je nežno sprehodila po licu. Čutim, kako se prelije čez ustnice in kako energija naslade šine po telesu, v trebuhu se prebudijo metuljčki ... Tiho se približa k ušesu in mi zašepeta: 'Pojdi, pogumen si, svet gora je na tvoji dlani, za bogove in izbrance.'

Če želimo ceniti lepo in dobro, moramo spoznati grdo in slabo

Nekaj dni kasneje je z otroki kolesaril z Možica. Od tod

dodaja še eno od dimenzij življenja med gorami. "Čudovita jesen, polna barv, macesni počasi do-

bivajo svojo srebrno preobleko, ki se lesketa v soncu. Naenkrat pred nami svet postane zahteven, ne dopušča napake, napaka pomeni zagotovo smrt. Sestopimo s koles in jih prenesemo čez dolgo strmo pobočje. Slišim njihovo negodovanje. Nasmehnem se. Otroci. Nepopisan list, ki počasi piše črke v svoje življenje. In kot mene toplina sončnega žarka v gorah uči upanja, jim lahko pomagam izbrati barve, mavrico, s katero bodo šli čez življenje. Med njihovim negodovanjem jim razložim: če želimo ceniti lepo in dobro, moramo spoznati tudi grdo in slabo. Črna noč mi daje voljo, da se zjutraj objamem s toplino sonca in neskončnimi pogledi gora, sklene šerkezi.

Zelo podobno gorski svet v najglobljem pogledu občuti vrsta **alpinistov**, pohodnikov, rekreativcev - morda se svojevrstna strast in hrepenenje po gorah niti ne da dodobra ubesediti. Poti v gore so odmik, pobeg, a hkrati vrnitev k sebi in naravi. Podobno gore dojema neumorni pohodnik, tekač in ultramaratonec Tomaž Kristavčnik, v Ljubljani živeči Korošec, ki planinski mir ceni še bolj, odkar živi v mestnem vrvežu. Ta teden je stal pri bivaku pod Skuto in razmišljal o brezmejnih lepotah in oblikah svobode v gorah, kjer rad preprosto prenoči kar pod milim nebom v spalni vreči. "Včasih v gorah veliko razmišljam, drugič pa niti ne razmišljam. Hoditi v gore je moj način življenja, ne predstavljam si življenja brez planin. Srečen sem tam, večinoma hodim sam. Tudi z družbo, a potem je to drugače. Vračam se na sončne vzhode in zahode. Moj ata me kdaj povpraša, zakaj spet grem gledat vzhod na isto mesto, če sem že bil, a vsak je drugačen, specifičen." Gore zlezejo pod kožo, četudi ni vedno le lepo, vzpenjati se na vrhove je tudi naporno, ni vse kar na pladnju in samoumevno, doda Kristavčnik. Gore so prav tako povezane z naporom in to je sporočilo tudi za življenje: za lepe stvari se je treba potruditi in običajno so kljub lepoti tudi težke.

Sprostitev namesto psihologa

Petra Podjaveršek, učiteljica z Raven na Koroškem, je sončen jesenski dan sredi tedna izkoristila za vzpon na zasneženo Uršljo goro. To je bil letos že njen 44. podvig na to v vseh letnih časih dobro obiskano in dostopno goro. Obrazi Uršlje gore so večplastni. "Človek se poda v gore, ker tam najde mir, tišino. To je sprostitve namesto psihologa. Med hojo predela dan, premisli, kaj je bilo dobrega, kaj bi lahko bilo drugače - običajno se predelava zgodi že do vrha. Tam napočijo trenutki umirjenosti, tišine, in to je nekaj najboljšega, kar lahko občutiš. Občutenje se nato (po) doživi tudi ob pogledu na goro. Od doma vidim Peco, Uršlje gore ne več, ker stanovanjski bloki zamejujejo pogled. In ko priklifeš te občutke, je to kot neke vrste deja vu. Vsak dan je primeren za v gore in vsak letni čas, vse ima svojo čarobnost. Je pa treba gore spoštovati in razumeti, da je vreme, recimo na Peci, kjer je pogosta megla, tudi muhasto - prav tako kot ljudje," pri-

poveduje Petra Podjaveršek. "Nikoli ni vprašanje, ali se ti ljubi, ali si boš vzela čas, saj si ga boš gotovo, ker je to vredno, bodisi boš izbrala pot s prijatelji bodisi greš sam, kar je včasih najbolje. Z leti se nam spremeni vrednostni sistem in na stvari gledamo drugače, cenimo druge vrednote. V planinah ničesar ne potrebuješ. Ko sem bila avgusta letos na Triglavu, sem sončni vzhod pričakala na Malem Triglavu - saj je bil Triglav oblegan. Bila sem s prijateljico v tišini in tam je bil tudi mladenič, ki je meditiral. Ničesar drugega v tistem trenutku ni bilo treba. Gore so kot meditacija, joga, sproščanje, umiritev, drugačno zavedanje življenja," razmišlja učiteljica in se dotakne tudi plati obleganosti, obljudenosti gor, ki je v tej sezoni izrazita in odpira tudi drugo plat - vprašanje škode, ki jo na poteh naredijo ljudje, in nepopravljivih posledic tistih, ki do narave nimajo pravega odnosa.

Širša obzorja, za otroke pot v samostojnost

Odnos do narave in gora pa tudi zdrav način življenja ob gibanju skušajo otrokom privzgojiti v planinskih krožkih, ki jih nekatere šole ohranjajo. Ena takih s tradicijo vpeljevanja otrok v planinstvo je Osnovna šola Franja Goloba Prevalje, kjer imajo organiziran krožek v sodelovanju z mladinskim odsekom **Planinskega društva** Prevalje. Mentorica Lara Fajmut pravi, da zanimanje otrok za sodelovanje v krožku narašča, vključenih je 65 do 70 otrok, zanje pripravljajo tako mesečne aktivnosti, večdnevna bivanja v planinah kot tudi redne pohode. Pohodi so bolj regijski, medtem ko se pri večdnevni dejavnosti podajo tudi drugam na poti po Sloveniji - trenutni načrti so sicer v sedanjih koronaokoliščinah okrnjeni oziroma preloženi. Pri pohodih se jim običajno pridruži planinski vodnik, otroke učijo praktične reči, recimo o ustrezni opremljenosti planinca, kaj vse sodi v nahrbtnik in druge praktične stvari, s katerimi se bodo lažje podajali v gorski svet. Pomembnih je več socializacijskih vidikov, gotovo tudi vse večja samostojnost, hkrati pa, da si širijo obzorja, dodaja Fajmutova. Socializacija za hojo v gore je gotovo vidik, ki vpliva na to, kako boš gore pozneje dojemal in s kakim spoštovanjem do gora in drugih pohodnikov se boš v gore vračal.

Sonja Podbregar, oskrbnica v planinski postojanki na Uršlji gori, po letošnji sezoni, ki je pritegnila v gore veliko ljudi, opaža, da jih v gore hodi vedno več, a je med njimi manj planincev kot nekoč, vsaj kar zadeva odnos - za sabo puščajo odpadke in nekateri se v **planinskih kočah** vedejo, kot da so prišli v kak nobel hotel. A po drugi strani je planincev s pravim odnosom tudi še vedno dovolj in ti štejejo - prav zato so lahko krožki planincev že od mladih nog dobra popotnica za naprej, ko bodo otroci (p)ostali člani **planinskih društev**, vpisovali poti v svoje knjižice in nabirali žige na planinskih postojankah. Tudi to je marsikomu zanimiv izziv - da prešteva podvige in jih vpisuje. Oskrbnica najemnica

koče na gori je že četrto sezono in kočjo je dejansko spravila na višjo raven, tudi z dobro kulinariko. "Štrudl, jabolčni ali borovničev, je pravi hit, tudi osem do devet velikih pekačev dnevno ga je šlo v promet v najboljših dneh. Radi pridejo tudi na jedi na žlivo, pasulj, ričet na primer, jedi, ki jih v dolini bolj redko dobiš," razlaga. "Upam, da nas zdaj glede na razmere ne bodo povsem zaprli," pravi. Koča je od oktobra dalje odprta od četrta do nedelje in ob lepih jesenskih dneh se načeloma še nadeja dobrega obiska. V načrtu ima, da bo na Uršlji gori še ostala. "Rada imam gore, vedno sem si želela imeti kočjo v gorah, to si še zamišljam," pa pove o samem vzgibu, zakaj se je sploh odločila delati v tej koči. Seveda tako idilično kot predstava ali dejanska hiška v gorah delo najemnice ni - terja veliko, za pripravo večje količine hrane in ob bolj obljudenih dneh tudi dodatne okrepitve.

A na koncu dneva in v novem jutru je vselej veličasten mir.

Gore za trenutke umirjenosti, tišine. In to je nekaj najboljšega, kar lahko občutiš

Več planincev ne pomeni tudi več prometa

Specifike letošnje poletne sezone so se kazale tudi v planinskih kočah na območju Julijcev, a ne povsem v smeri, kot bi si upravljalci želeli. Obiskovalcev je bilo res več, a to ne pomeni tudi več prometa, zatrjujejo vsi po vrsti. "Gneča je bila, to že, bistveno več kot prejšnja leta je bilo tujcev, domačih planincev nekaj več, ampak v denarju se to ne pozna, saj se večina zanaša na hrano iz nahrbtnika," pravi Mihaela Rus, ki je poleti delala v koči na Gozdu na Vršiču. "Delo za nas pa je enako naporno. Če je dovolj zaposlenih za dve izmeni, še gre, toda letos nas je bilo manj. Naredili smo bistveno več dela za manj denarja."

Manj prometa je bilo tudi v sicer zelo obiskanem Vodnikovem domu na Velem polju, ki stoji ob eni od obleganih poti na Triglav. "Zelo smo pogrešali tujce, ki ponavadi ostanejo več dni. Domačih gostov, ki so izkoristili bone, je bilo nekaj, a ne toliko, kot smo pričakovali. Sicer pa smo imeli zaradi omejitev, ki smo se jih dosledno držali ves čas, na voljo precej manj prenočišč, kot je sicer kapaciteta doma," pravi Jože Kocjanc, predsednik Planinskega društva Srednja vas v Bohinju.

"Boni so prinesli nekaj koristi, pa tudi precej škode, saj je veliko ljudi rezervacijo odpovedalo zadnji trenutek ali pa sploh ne. Imeli smo recimo rezervacijo sedemčlanske družine, ki je rezervirala za cel teden, šele v torek pa se je spomnila, da nam sporoči, da je ne bo," navaja Rusova. Podobne težave so imeli tudi v Vodnikovem domu. "Rezervacijski sistem bomo morali spremeniti," pravi Kocjanc, ki opaža tudi, da se ljudje preveč zanašajo na vremensko napoved, a ni vedno povsem točna. "Še popoldne kaže, da bo kočja polna, zvečer pa se polovica napovedanih planincev sploh ne pojavi, kadar je vremenska napoved malo slabša, rezervacije pa tudi ne odpovedo."

V vseh kočah so letos opazili, da je v hribe hodilo več ljudi, ki tega niso najbolj vajeni. "Koronaplaninci smo jim rekli. Včasih sem bila kar jezna. Smeti so hoteli pustiti kar pri nas in nekateri so me prav grdo gledali, ko sem rekla, da pravi planinci svoje smeti odnesejo v dolino. Veliko si jih je postavilo tudi pretežke cilje za svoje sposobnosti. Kar naravnost na Triglav bi šli. Veliko smo jih odvrnili, nekateri pa tudi nič ne poslušajo," pravi Rusova. V Vodnikovem domu imajo celo zbirko fotografij neprimerne opreme letošnjih pohodnikov, doda Kocjanc. "Ljudje, ki so v hribih prvič," pravi, "imajo tudi drugačne navade, prevelika pričakovanja glede komforta v kočah in izbire hrane."

Mihaela Rus zdaj, ko so visokogorske kočje že zaprte, pomaga v stalno odprtem Valvasorjevem domu pod Stolom, priljubljeni postojanki, kjer se ne ustavljajo samo planinci, namenjeni na najvišji vrh Karavank, ampak je to tudi izletniška točka za družine in stalne družbe. Toda prometa je tudi tu manj kot prejšnja leta. "Gostje naročijo eno pivo in za mizo sedijo dve uri. Kosilo za vse je tudi že strošek, tako recimo za petčlansko družino naročijo dva ali tri obroke in si jih razdelijo," še opaža. **Zvezdana Bercko**

